

De ontwikkeling van de netto schuldquote, de belastingcapaciteit en de woonlasten tonen duidelijk hoe de financiële positie van de gemeente in de loop der jaren verslechterde. Vanaf 2009 tot 2018 liepen deze gestaag op.

Al in 2014/2015 had OPA (voorganger van SPA) erop gewezen dat de gemeentelijke financiën structurele problemen had en aangedrongen dat aan te pakken. Dat werd toen weggewoven door het college.

In september 2014 gaf het College in antwoord op vragen van SPA aan dat men dacht aan de door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten voldoende te hebben voor de inkoop van de Jeugdzorg, dit ondanks dat de G32 (32 grootste gemeenten) een alarmbrief naar de Regering stuurden waarin zij aangaven te verwachten onvoldoende budget te hebben. SPA schreef toen *'Gelet op de samenhang bestaat de vrees dat er in 2015 forse overschrijding van budgettaire middelen in het verschiet ligt.'* Het College was het daar niet mee eens. In 2015 bleken de uitvoeringskosten voor de Jeugdwet 3,2 miljoen en 2016 zelfs 5,5 miljoen hoger dan voorzien. Het College negeerde lokale en landelijke waarschuwingen en signalen met grote tekorten tot gevolg.

Aan de vooravond van de decentralisaties diende SPA het amendement *'Topprioriteit voor Jeugdzorg, Wmo en Participatie'* in met als besluit *'Zorgtaken voortvloeiend uit Jeugdzorg, Wmo, Participatie worden binnen het programma sociale vitaliteit van de gemeente Sittard-Geleen tot topprioriteit benoemd en hiervoor wordt structureel extra geld ter beschikking gesteld.'* Aangezien alleen gemeenten deze zorgtaken nog hebben.

Verbazingwekkend stemden de coalitiepartijen (CDA, GOB, PvdA en D66) alsmede GroenLinks tegen dit voorstel. Zij kozen er voor om extra geld aan de Sportzone, Zitterd Revisited en grote bedrijven te geven en niet aan zorg. Daarmee hielden zij geen rekening met het grote risico dat de decentralisaties duurder zouden uitvallen dan begroot. Het gevolg was dat de gemeente financieel in de jaren daarna in problemen kwam en onze inwoners de dupe zijn, zowel financieel als qua welzijn en zorg die geleverd kan worden.

Zeer belangrijke oorzaken voor de financiële problemen zijn de omgang met vastgoed en de tientallen miljoenen tekorten op de grondexploitatie. Grondspeculatie en over-optimisme zijn hiervan de oorzaken. De Raad voor financiële verhoudingen (Rfv; adviesorgaan van de Regering) schreef in haar rapport *'Grond, geld en gemeenten'* in juli 2015 *'Veel gemeenten hebben om uiteenlopende redenen jarenlang ervoor gekozen om voor eigen rekening en risico gronden te kopen, met het doel die bouwrijp te maken en met winst te verkopen (actief grondbeleid)' en 'De consequenties van de keuze voor een actief grondbeleid zijn vervolgens onvoldoende doorvertaald in het financiële beleid. Grondexploitatie is als bedrijfsmatige activiteit in een politieke omgeving kwetsbaar voor oneigenlijke argumenten' en 'Het is te gemakkelijk om alleen te verwijzen naar de economische crisis. De economische crisis heeft zeker een vraaguitval veroorzaakt.'* en *'Als achterliggende oorzaken dient echter ook gewezen te worden op de wijze waarop gemeenten actief grondbeleid hebben gevoerd in combinatie een overprogrammering in de planning van woningen, winkelvoorzieningen, kantoorpanden en bedrijfsterreinen. De economische crisis heeft het probleem van de overprogrammering van de grondexploitatie zichtbaar gemaakt. Gemeenten zijn natuurlijk in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor de ontstane situatie.'* In die laatste zin concludeert de Rfv dat het door het College gevoerde beleid de oorzaak van de problemen is. SPA wees het College op dit rapport, maar de conclusies werden niet van toepassing verklaard door het College

SPA heeft dus, als enige partij, al jaren gewaarschuwd voor de financiële problemen en meermaals aangewezen waar de problemen zitten. Deze waarschuwingen bleken aan dovenmansoren gericht. Helaas hadden we gelijk.

Op grond van het bovenstaande rekent SPA het genoemde partijen en de eerste verantwoordelijke wethouder (wethouder middelen) in het bijzonder zeer zwaar aan dat er zulke grote financiële problemen ontstonden. Deze problemen werken nog steeds door omdat de financiële speelruimte sindsdien uiterst beperkt is en dat tot flinke verhoging van lokale lasten leidde omdat het college toch extra wilde investeren.

De financiële problemen werden steeds groter en zo erg dat de provincie in 2019 moest ingrijpen en het college dwong om datgene te doen wat SPA al eerder had voorgesteld. Als bevolking mogen we blij zijn dat de provincie ingreep en hervormingen van het financiële beleid afdwong. Desondanks vielen de afgelopen jaren met regelmaat nog financiële lijken uit de kast.

Na de onder preventief toezichtstelling van de gemeente door de provincie (2019 / 2020) daalde de netto schuldquote in 2020 tot 95%. Daarna liep deze door de investeringen weer snel op. De solvabiliteit blijft maar dalen en is al sinds 2015 'risicovol', daar moet je iets aan doen als gemeentebestuur.

De achtereenvolgende colleges hebben allerlei grote projecten aangezet en de tering werd niet naar de nering gezet. De lokale lasten werden vaak verhoogd waardoor we nu bij de allerhoogste tarieven van Nederland zijn. Ook werd er veel en vaak bezuinigd op posten (onderhoud, sociale zekerheid, dienstverlening, cultuur etc.) die onze inwoners en bedrijven hard raakten en raken.

Gebleken is dat de opeenvolgende colleges er een puinhoop van gemaakt hebben. Pas het laatste anderhalf jaar lijkt er enige stabiliteit in de financiën te komen.

SPA moest echter afdwingen dat de boekhouding van het prestigeproject HGN (Het Groene Net) boven tafel kwam. De economische waarde van HGN bleek slechts € 78000 te zijn en het heeft de gemeente netto 8,7 miljoen gekost. Bij de gedane uitgaven kunnen grote vraagtekens worden gezet, o.a. aan een adviesbureau (DBV) dat vanaf het begin erbij betrokken is en ruim 2,5 miljoen opstreekt. Zo'n bureau is niet meer onafhankelijk en bij de adviezen kunnen mede daarom heel grote vraagtekens gezet worden.

Ook onderzocht SPA het evenementenbeleid n.a.v. een publicatie in de krant over het Oktoberfeest en een onderzoek van Berenschot dat aantoonde dat het gemeentelijke beleid en de uitvoering daarvan gefaald had. Ondanks dat het college weigerde om meermaals gevraagde financiële informatie ter beschikking te stellen werd duidelijk dat er veel geld in omgaat en dat er heel weinig controle op de besteding daarvan is, zowel qua doelmatigheid als over de verdeling van de gelden.

SPA wil dat dit echt verandert!

Ruim vijftien jaar slecht financieel beleid vraagt om andere mensen, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Daar is een begin mee gemaakt maar de partijen die de afgelopen vijftien jaar de macht hadden behoren niet degenen te zijn die dit proces doorvoeren aangezien het risico te groot is dat zij fouten uit het verleden verdoezelen en ook noodzakelijke personele wijzigingen niet zullen doorvoeren. Openbaarheid van bestuur is noodzakelijk en gebleken is dat dit de afgelopen raadsperioden onvoldoende gebeurde.

SPA acht het noodzakelijk om de financiële positie van de gemeente structureel te verbeteren zonder dat onze inwoners om extra bijdragen worden gevraagd want SPA is faliekant tegen verdere verhoging van de lokale lasten. Dat heeft vermoedelijk tot gevolg dat er kritischer naar investeringen moet worden gekeken en dat een aantal investeringen moeten worden bijgesteld of uitgesteld.

Ter vergelijking: als jaarlijkse investeringsruimte wordt € 10 miljoen aangehouden waarbij het college dat alvast voor de komende jaren grotendeels (60%) heeft ingevuld voor het volgende college, zie nevenstaande tabel.

Resterende investeringsruimte ad € 16 mln.

Investeringsprogramma 2021-2024 Bedragen x € 1.000	2021	2022	2023	2024	Totaal
BAk	0	2.000	2.000	2.000	6.000
Toekomstvisie 2030	1.600	2.000	2.000	2.400	8.000
Algemene investeringsimpuls	2.000				2.000
Beschikbare investeringsruimte investeringsprogramma 2021-2024	3.600	4.000	4.000	4.400	16.000

SPA vindt dit 'over het graf regeren' van het huidige college en wil opnieuw bekijken welke investeringen moeten worden bijgesteld. SPA wil heel terughoudend zijn met 'nog maar weer extra investeringen' doen ook al staat de rente laag en is er veel te verbeteren.

Wel werd in 2015 vastgelegd dat er elk jaar 7,8 miljoen beschikbaar wordt gesteld als vervangingsinvestering voor IBOR (onderhoud groenvoorziening en wegen). Daarbij ging het college uit van 'kwaliteitsniveau laag.' Dat bleek een enorme en dure miskleun, o.a. bij de spoorbrug in Sanderbout waar grote problemen ontstonden als gevolg van 'onderhoud op beeldkwaliteit.'

Tabel – samenvatting vervangingsinvesteringen Ibor

bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	totaal
IBOR - VERVANGINGSINVESTERINGEN					
<i>Eerdere besluitvorming</i>					
- vervangingsinvesteringen IBOR regulier	7.800	7.800	7.800	7.800	31.200
- herstelmaatregelen (integraal onderhoudsplan raad 13 november 2019)	3.600	3.600	-	-	7.200
- herstelmaatregelen teerhoudend asfalt (3e programmarapportage 2020)	500	500	-	-	1.000
<i>Begroting 2022</i>					
- structurele verhoging investeringsvolume o.b.v. beheerplannen	1.500	1.500	1.500	1.500	6.000
- incidentele verhoging investeringsvolume voor herstelmaatregelen	1.600	-	-	-	1.600
Totaal beschikbaar	15.000	13.400	9.300	9.300	47.000

Het gevolg was dat de raad op 13 november 2019 moest besluiten om een investeringsbedrag van € 14,2 miljoen beschikbaar te stellen om herstelmaatregelen op het gebied van met name verhardingen te realiseren. In 2020 en 2022 moesten telkens nogmaals € 1,6 miljoen hieraan te worden toegevoegd voor de herstelmaatregelen. Bovendien werd het onderhoudsbudget in 2022 nog structureel met € 1,5 miljoen verhoogd.

SPA concludeert dat het gevoerde beleid tot grote en vermijdbare kosten heeft geleid.